

УДК 336.5

Скакун Ю.В.

ДО ПИТАННЯ ПРО АЛЬТЕРНАТИВНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ

Стаття містить аналіз правового регулювання видатків рекреаційних підприємств як за рахунок бюджету різних рівнів, так і за рахунок альтернативних джерел.

Ключові слова: рекреація, рекреаційна діяльність, видатки на рекреаційні підприємства, бюджетно-кошторисне фінансування, фінансування витрат невиробничої сфери.

Постановка проблеми. Розглядаючи Автономну Республіку Крим (АРК) як територією, яку держава може використовувати для можливості реалізації кожним громадянином права, гарантованого статтею 49 Конституції України, яка закріплює право громадян на охорону здоров'я, медичну допомогу і покладає на державу забезпечення фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм, не слід забувати, що в структурі доходів бюджетів АРК частка надходжень від курортної сфери складає близько 50 відсотків,

Останнім часом санаторно-курортні установи, які знаходяться у державній власності, не здатні стабільно функціонувати через хронічний дефіцит бюджетних коштів і змушені «комерціалізовуватись». Такі процеси неприпустимі, якщо брати до уваги значення рекреаційної діяльності з медико-біологічної точки зору, яка відіграє важливу роль як реабілітаційна ланка в системі охорони здоров'я, а також як діяльність, спрямована на зміцнення здоров'я людини, відновлення її працездатності. Тому пріоритетним завданням правового регулювання фінансування витрат рекреаційних підприємств повинно стати подолання цієї суперечності.

Мета дослідження. Метою дослідження є системний аналіз правового регулювання відносин при фінансуванні підприємств рекреаційної галузі, які мають власну базу розміщення, пошук альтернативних джерел фінансування підприємств рекреаційної галузі, відображення сучасного стану правових проблем з цього питання і розроблення пропозицій щодо удосконалення фінансового законодавства у сфері витрат рекреаційних підприємств.

Аналіз останніх досліджень. Якщо звернутися до детального розгляду, то поняття рекреації і рекреаційної діяльності висвітлювалися в основному у дослідженнях вчених-географів.

Деякі питання управління рекреаційним комплексом розглядалися у працях Ветрової Н.М., Сфремової А.В.[5, 6]. Так, ними пропонується введення єдиного органу, який би здійснював координацію всього рекреаційного комплексу. Питання управління рекреаційним комплексом розглядаються Кудрявцевим В.Г. у монографії «Крим: господарство, економіко-географічний аналіз» [8], Калитюком В.А. — «Совершенствованные управления санаторно-курортной отраслью Крыма», Желудковським Є.О. та

Фіногесвим Б.В. у праці «Курорты Крыма: интенсификация рекреационной деятельности» [7].

Рекреаційна діяльність висвітлювалася і з юридичної точки зору. Однак це питання більш розроблене в екологічному праві наприклад такими вченими як Мамутов В.К. та Амоша А.Н.

Питання, пов'язані з використанням природних ресурсів рекреаційних зон, досліджуються у працях О. Ткаченко [11]. Зокрема, автором дається поняття рекреаційних зон у світлі Земельного кодексу і Закону України «Про курорти».

Деякі аспекти природних рекреаційних територій і ресурсів розглядаються в еколого-правовій літературі А. Бобковою, якою проведено ряд досліджень у сфері управління рекреаційним господарством [4]. Зокрема, обґрунтовується необхідність законодавчого закріплення основних принципів державної підтримки розвитку рекреаційного господарства.

З фінансово-правових позицій були дослідження лише у сфері правового регулювання видатків на невиробничу сферу, до якої належить рекреаційна діяльність. Так, монографія Воронової Л.К. присвячена комплексному дослідженню витрат Державного бюджету, де розглядаються питання підвищення ефективності витрат на соціально-культурні заходи. Однак у зазначеній праці йдеться лише про порядок фінансування охорони здоров'я і фізичної культури. У більш пізніх дослідженнях Вороною Л.К. і Бекерською Д.А. у сфері фінансування витрат на охорону здоров'я і фізичну культуру розглядається порядок фінансування витрат бюджетних організацій, у тому числі спеціалізованих санаторіїв, віднесених до цієї категорії [3]. Питання державних витрат також висвітлені у працях Хімичевої Н.І., яка розглядає новий зміст фінансового права, зумовлений переходом до ринкового господарства [13]. Однак проведені дослідження на даний час не є вичерпними, беручи до уваги зміни законодавства, що відбулися.

Викладення основного матеріалу дослідження. В умовах формування незалежної правової держави, зміни її пріоритетів, особливо актуальними стають питання, пов'язані з регулюванням суспільних відносин, які виникають у процесі фінансової діяльності держави. Реалізація завдань, які стоять перед державою, можлива лише за наявності фінансових коштів.

В умовах переходу від дотаційної економіки до ринкової особливої уваги вимагають питання раціонального розподілу і перерозподілу існуючих у державі коштів, зокрема для того, щоб фінансувати галузі, які ніколи не були прибутковими і не повинні бути такими [3 с. 110]. До таких галузей частково можна віднести рекреацію, беручи до уваги, що однією з її складових є санаторно-курортне лікування, основна мета якого — одержання соціального ефекту, а не прибутку.

Держава, направляючи у необхідні їй руслу потоки коштів, сприяє розвитку і процвітанню тих чи інших суспільних сфер і, навпаки, скорочуючи або ліквідуєчи взагалі фінансування відповідних структур або галузей господарства, призводить їх до занепаду чи навіть вимирання [4, с. 5]. Тому державне фінансування витрат тієї чи іншої галузі має величезне значення для її подальшого розвитку.

Державні витрати здійснюються шляхом фінансування.

Бекерська Д.А. розглядає фінансування бюджетних витрат як планове цільове, безповоротне і безоплатне відпускання коштів, що забезпечує процес розширеного

відтворення, утримання соціальної сфери, обороноздатності та управління державою, з дотриманням режиму економії при постійному здійсненні контролю [3, с. 168].

Відповідно до економічного змісту витрат Державного бюджету існує два режими бюджетного фінансування: режим фінансування комерційних організацій і кошторисно-бюджетний режим.

У той же час, з огляду на зміни в політичній і економічній сферах, наслідком яких стала поява недержавних форм власності, змінилося саме поняття фінансування витрат невинробничої сфери, у тому числі рекреаційних підприємств, які мають власну базу розміщення. З одного боку, з'явилися підприємства, які не одержують бюджетного фінансування взагалі, тобто покривають видатки за рахунок господарського розрахунку, додаткових джерел фінансування, закріплених в установчих документах.

З іншого боку, в останній час санаторно-курортні установи, які знаходяться у державній власності і витрати яких повинні покриватися за рахунок бюджетних коштів, в умовах постійного дефіциту бюджету для свого виживання змушені використовувати додаткові джерела фінансування витрат, тобто "комерціалізовуватись".

У ситуації, що склалася, з урахуванням нових економічних відносин виникає необхідність правового регулювання фінансування витрат рекреаційних підприємств, які мають власну базу розміщення. Для цього необхідно на законодавчому рівні визначити перелік спеціалізованих санаторно-курортних установ, що знаходяться у державній власності і закріпити режим їх кошторисно-бюджетного фінансування. Для рекреаційних підприємств інших форм власності відкоригувати на законодавчому рівні можливість використання альтернативних джерел фінансування витрат свого підприємства.

Таким чином, державі необхідно створити таке правове поле, у рамках якого порядок з державними спеціалізованими санаторно-курортними установами могли б функціонувати і розвиватися рекреаційні підприємства всіх інших форм власності.

Як одним із альтернативних джерел фінансування видатків рекреаційних підприємств, а також з метою залучення додаткових коштів на розвиток галузі в цілому, вважається доцільним проведення приватизації рекреаційних підприємств. При цьому кошти, отримані від приватизації, повинні залишатися на території АРК і направлятися на розвиток санаторно-курортної галузі республіки. Тобто законодавчо необхідно закріпити цільове використання коштів, які надходять від приватизації рекреаційних підприємств.

Висновки. Кажучи про необхідність реконструкції рекреаційного комплексу, не слід говорити про зменшення витрат на рекреаційні установи. Зараз необхідно визначити конкретні рекреаційні об'єкти державної власності, які фінансуються за рахунок бюджету, а іншим надати можливість розвиватися за рахунок проведення приватизації з залученням інвестицій.

Таке регулювання дасть можливість в першу чергу за рахунок цілеспрямованого бюджетного фінансування зберегти спеціалізовані санаторно-курортні установи, актуальність яких останнім часом зростає у зв'язку зі зростанням в Україні захворюваності на туберкульоз, поширенням захворювань органів кровообігу, дихання, нервової системи та інших.

Ефективність роботи галузі в цілому і кожного підприємства зокрема в даний час оцінюється за економічними показниками – підсумками фінансової діяльності, одержанням прибутку, рентабельності і, звичайно ж, за обсягом коштів, відрахованих у бюджети різних рівнів.

Таким чином, з одного боку, рекреаційні підприємства є одним з головних джерел формування прибуткової частини бюджету АРК, а з другого, основним завданням санаторно-курортних установ є одержання соціального ефекту, а не прибутку.

Тому пріоритетним завданням правового регулювання фінансування витрат рекреаційних підприємств повинне стати подолання цієї суперечності за рахунок перегляду механізму фінансування рекреаційних підприємств державної власності і розробки законодавчої бази, яка дозволяла б стабільно функціонувати і розвиватися всім рекреаційним підприємствам, незалежно від форми власності і відомчої приналежності.

Слід зазначити, що вкладені в рекреацію кошти – це своєрідні інвестиції держави, спрямовані перш за все на збереження і зміцнення здоров'я населення, збільшення періоду активної життєдіяльності і тривалості життя людей, а також збільшення національного доходу держави через певний період часу.

Список використаних джерел та література:

1. Конституція України. Затв. Законом України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30 – Ст. 141.
2. Бюджетний кодекс України від 21 червня 2001 року № 2542-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 37-38. – Ст. 189.
3. Бекерская Д.А. Финансовое право: Учебно-методические рекомендации. – Одесса, “Астро Принт”, 1999. – 120 с.
4. Бобкова А. О государственно-правовом регулировании рекреационной деятельности // Предпринимательство, хозяйство и право. – 2000. – № 1. С. 9-10.
5. Ветрова Н.М. Особенности разработки стратегии развития Крымского региона // Вестник физиотерапии и курортологии. – 2000. – №2. – С. 106-108.
6. Ефремов А.В., Бережная И.В., Родкин В.И., Гальперина А.М. Пути совершенствования рекреационного комплекса Крыма // Детская курортология и физиотерапия. – 1997. – № 5. – С. 116.
7. Желудківський Є.О. До стратегії Кримського рекреаційного територіального комплексу // Укр. геогр. журнал. – 1993. – № 4. – С. 53 – 57.
8. Кудрявцев В.Г. Крым: хозяйство, экономико-географический анализ. – Симферополь, 1993. – 152 с.
9. Нечай А.А. Проблеми вдосконалення правового регулювання соціально-культурних видатків та фінансування соціального забезпечення населення // Проблеми фінансового права. Міжнародна наукова конференція. – Чернівці: Вид-во «Рута» – 1996. – С. 110-112.
10. Пацурківський П. Правові засади фінансової діяльності держави: проблеми методології. – Чернівці: ЧДУ, 1997. – 380 с.
11. Ткаченко О. Право користування природними ресурсами рекреаційних зон // Право України. – 1999. – № 5. – С. 62-64.
12. Фінансове право / Під ред. Воронової Л.К., Бекерської Д.А. – К.: Вентурі, 1995. – 168 с.
13. Финансовое право: Учебник / Отв. ред. Н.И. Химичева. – М.: Издательство БЕК, 1997. – 407 с.

Скакун Ю.В. К вопросу об альтернативных источниках финансирования расходов предприятий рекреационной отрасли.

Статья содержит анализ правовой регуляции расходов рекреационных предприятий как за счет бюджета разных уровней, так и за счет альтернативных источников.

Ключевые слова: рекреация, рекреационная деятельность, расходы, на рекреационные предприятия, бюджетно-сметное финансирование, финансирование расходов непроизводственной сферы.

Skakun Yu.V. To the question about alternative sourcings charges of enterprises of the industry of the health resort.

In the article contains the analysis of legal regulation of financing expenses of recreational enterprises both for the budget of different levels and for the alternate sources of financing.

Key words: recreation, recreational activities, expenses for recreational enterprises, budget and estimate financing, financing expenses for a non-production sphere.

Надійшла до редакції 18.11.2008 р.